

Cēsu novada pašvaldība noslēdz sadarbības memorandu par piebaldzēnu antropoloģisko izpēti

Trešdien, 14. februārī, Rīgas Stradiņa universitātē (RSU) sadarbības memorandu parakstīja Cēsu novada pašvaldības, Roche Latvia un RSU pārstāvji. Memoranda mērķis ir kopīgi īstenot pirms gandrīz 90 gadiem veiktā pētījuma “Jēkaba Prīmaņa Latvijas iedzīvotāju antropoloģiskās izpētes projekts. Piebalga” atkārtojumu, izmantojot 21. gadsimta tehnoloģijas. Pētījuma ekspedīcijas notiks šī gada vasarā.

Lai noskaidrotu cilvēku fiziskās uzbūves attīstību un arī izmaiņas, pirms 87 gadiem notika pirmais Piebalgas iedzīvotāju antropoloģiskās izpētes projekts profesora Jēkaba Prīmaņa vadībā. Tika apsekotas mājas un nomērīti vairāk nekā 3000 Vecpiebalgas un Jaunpiebalgas iedzīvotāju. Šobrīd Rīgas Stradiņa universitāte (RSU) uzsākusi antropoloģisku pētījumu, kas balstīs uz tolaik ievāktajiem datiem. RSU īstenotais projekts notiks divās daļās: seno datu apstrāde un atkārtota antropoloģiskā pētījuma veikšana Jaunpiebalgas un Vecpiebalgas iedzīvotājiem.

Pētījuma vadītājs ir RSU Anatomijas un antropoloģijas institūta profesors Jānis Vētra: “Jau prof. J. Prīmaņa pētījuma veikšanas laikā bija iecere savāktos datus izmantot ģeneoloģiskajai izpētei – dzimtu ciltskoku veidošanai. Mēs ceram, apvienot vēsturiskos datus ar jaunajiem datiem. Tādējādi tie būtu noderīgi, veidojot Piebalgas dzimtu kokus, kas iekļautu ne tikai vārdu, uzvārdu, dzimšanas gadu, miršanas gadu vai dzīves laiku, bet tiktu papildināti arī ar veselības stāvokli un citiem apsekošanas laikā iegūtajiem datiem.”

“Piebalga ir sens kultūrvēsturisks novads Vidzemē, tāpēc interese par tā pētniecību gan toreiz, gan tagad ir labi saprotama un pamatota. Mums ir patīams prieks būt daļai no šī pētījuma un ir liels gandarījums, ka vēstures veidošana tiek turpināta – pētījums ir sācies pirms gandrīz 90 gadiem un tagad varēs turpināties,” atzina Cēsu novada domes priekšsēdētājs Jānis Rozenbergs.

Sadarbības pušu – RSU, Cēsu domes un Roche Latvia – memorands paredz prof. J. Prīmaņa savāktu datu apstrādi, atbilstoši mūsdienu metodēm, kā arī organizēt atkārtotu antropoloģisko ekspedīciju Piebalgā. Tāpat paredzēts veikt ģenētiskā materiāla vākšanu, uzkrāšanu un analīzi, kā arī salīdzināt no jauna iegūtos datus ar vēsturiskajiem, arī izvirzīt hipotēzi par Piebalgas nākotnes iedzīvotāju antropoloģisko attīstību.

To, ka šī sadarbība ir Latvijas vēsturei un nākotnei nozīmīgs solis atgādina arī Roche Latvia vadītājs Rauls Vēliņš: “Mums ir lieliska iespēja šodien strādāt ar teju simtgadīgo mantojumu – pētnieku atstāto materiālu, ko, izmantojot tehnoloģiju iespējas, varēs salīdzināt ar mūsdienu ģenētisko materiālu. Savukārt pēc simt gadiem cilvēkiem, kas dzīvos šeit mūsu vietā, būs iespēja salīdzināt, kas ir noticis ar gēniem – vai tie ir mainījušies, evolucionējuši? Un tas būs zinātniski pierādīts. Gēnu diagnostika ir svarīga ne tikai, lai izvēlētos pareizo ārstēšanu onkoloģijas pacientiem, bet tā var noderēt arī profilaktiski slimību novēršanai. Paldies par iespēju piedalīties zinātnes un vēstures radīšanā.”

Projekta īstenošana plānota 2024. gada jūlijā un augustā. Noteiktajā laikā plānots iesaistīt 500 Jaunpiebalgas un Vecpiebalgas iedzīvotājus. Piebaldzēni var pieteikties pētījumam, rakstot prof. J. Vētram: janis.vetra@rsu.lv.

Informāciju sagatavoja: Tīna Sidoroviča, RSU ārējās komunikācijas vadītāja, mob. tālr. 29267825, tina.sidorovica@rsu.lv